

Mexico: koploper van Latijns-Amerika

...kondigde niet aan de buitenlandse schuldverplichtingen te voldoen, ging er een schok door de financiële wereld. Sindsdien is er veel veranderd. Met succes zijn economische hervormingen doorgevoerd en is het handelsverkeer geliberaliseerd. In januari van dit jaar werd het NAFTA-akkoord getekend en in april werd Mexico lid van de OESO. De economische hervorming begint vruchten af te werpen.

Van imports substitutie naar vrijhandel

Na een periode van gestage groei gebaseerd op imports substitutie, vertraagde de groei aan het begin van de jaren zeventig. Protectionisme had geleid tot het in stand houden van verouderde produktiestructuren en de concurrentiekracht sterk verminderd. Om de tegelijkertijd toenemende politieke onvrede tegen te gaan, werd teruggegrepen op een sterk expansief overheidsbeleid. Met de vondst van grote olievelden in het midden van de jaren zeventig zag de toekomst er weer rooskleurig uit en bij een lage internationale rente stroomden de buitenlandse leningen binnen. Toen echter begin jaren tachtig de olieprijs begon te dalen en de internationale rente fors opliep, steeg de rekening van de buitenlandse en binnenlandse schuld snel, culminerend in de schulden crisis van 1982. De economische groei zakte hierdoor volledig in terwijl tegelijkertijd de inflatie sterk toenam. Het overheidstekort bedroeg in 1982 15% van het bbp en het gemiddelde voor de eerste zeven jaar van het decennium kwam uit op ongeveer 10%. Onder de regering van president De la Madrid (1982-1988) werden maatregelen geïntroduceerd om de economie te hervormen en de concurrentiepositie te verbeteren. In 1986 trad Mexico toe tot de GATT, waarmee een definitief einde kwam aan het beleid van imports substitutie dat het land sinds de jaren veertig had beheerst. De importtarieven werden fors verlaagd, evenals andere handelsbarrières. Schaduwzijde was dat het land in een diepe recessie terecht kwam die haar sociale sporen tot op heden heeft achtergelaten. De levensstandaard

van een groot deel van de bevolking verslechterde aanzienlijk. Zo daalde de reële koopkracht van de lonen in de periode tussen 1982 en 1988 met circa 50%, terwijl het inkomen per hoofd in dollars met 11% afnam; tevens een indicatie voor een scherp toegenomen inkomensongelijkheid.

Sociaal Pact

Het pact dat eind 1987 werd gesloten tussen werkgevers, werknemers en de overheid, kan beschouwd worden als een van de speerpunten van de Mexicaanse hervormingen. President Salinas, die in 1988 het roer overnam, slaagde erin om de onzekerheid over het wisselkoersbeleid sterk terug te dringen. Onder zijn regering werd afgestapt van een vast wisselkoerssysteem en overgegaan op een systeem van kleine dagelijkse aanpassingen. Vanaf 1991 zweeft de munt binnen een marge die jaarlijks met 4% devalueert ten opzichte van een dollar koers van 3,05 peso. Het pact voorzorg bovendien in loon- en prijsafspraken die de inflatiespiraal wisten te doorbreken.

Privatiseringen

Een ander speerpunt van de hervormingen was het privatiseringsproces. Het aantal staatsbedrijven is teruggebracht van iets meer dan 1100 in 1982 tot rond de 100 op dit moment. De oliemaatschappij PEMEX blijft echter voorlopig volledig in handen van de staat. De privatiseringen en een stringent begrotingsbeleid zorgden ervoor dat de overheidsbegroting sinds 1992 een overschot vertoont (zie figuur 1). De inflatie nam af van meer dan 100% in 1987 tot minder dan 10% op dit moment.

Brady-akkoord

De ondertekening in 1989 van het Brady-akkoord voor vermindering van de buitenlandse commerciële bankschuld met 35% gaf een verdere impuls aan het succesvolle economische hervormingsprogramma. Door de drastische vermindering van de commerciële buitenlandse schuld en de stabiliteit op het loon- en

valutafrent zijn de buitenlandse en binnenlandse directe investeringen sterk gegroeid. De grootschalige investeringen in met name de infrastructuur en de industriële basis zorgden ervoor dat de verwerkende industrie, transport, communicatie en energievoorziening behoren tot de snelst groeiende sectoren van de economie. Het aandeel van de verwerkende industrie in de totale export nam hierdoor toe van 23% in 1985 tot 66% in 1993 (zie tabel 1). Het belang van de oliesector nam daarentegen sterk af, maar

Tabel 1: Exportverdeling naar sectoren (% totaal) en belang van toeristen

	1985	1987	1989	1991	1993
Verwerkende industrie	23	49	56	60	66
Olie	709	43	36	31	25
Landbouwproducten	7	8	8	9	9
Toerisme als % van de totale export	13	17	21	22	23

A) Verwachting

blijft met een aandeel van 25% in 1993 nog altijd aanzienlijk.

De handelsliberalisatie, te zamen met de investeringstoename en de overwaarding van de munt zorgden er wel voor dat het tekort op de lopende rekening sinds 1989 dramatisch toenam (zie figuur 2). Het toegenomen vertrouwen in het economisch beleid zorgde ervoor dat dit echter zonder veel moeite gefinancierd kon worden. Bovendien heeft Mexico dank zij het Brady-akkoord weer toegang tot de internationale kapitaalmarkt.

Huidige situatie

Na een aantal jaren van hoge economische groei zette in 1993 een vertraging in. Dit hing ten dele samen met de internationale recessie, maar de binnenlandse situatie speelde ook een belangrijke rol. Ten einde de inflatie verder te beteugelen en de toevloed van het benodigde buitenlandse kapitaal voor de financiering van het enorme tekort op de lopende

rekening veilig te stellen, werd een strak monetair beleid gevolgd. Kostenbepalende maatregelen met als doel vergroting van de concurrentiekracht van zowel de particuliere sector als de overheidssector resulteerden in een afname van de werkgelegenheid en een daling van consumptieve uitgaven. Daar kwam nog bij dat door de onzekere uitkomst van de NAFTA-onderhandelingen investeringsbeslissingen werden uitgesteld. In het derde en vierde kwartaal van 1993 kromp de economie zelfs met 0,8% resp. 0,1%. Doordat het krappe monetaire en begrotingsbeleid werd voortgezet, kon het tekort op de lopende rekening worden teruggebracht van 7,4% in 1992 tot 6,4% in 1993.

Toegenomen politieke instabiliteit

De ondertekening van het NAFTA-akkoord eind vorig jaar tussen Mexico, Canada en de Verenigde Staten liet 1994 veelbelovend beginnen. Aan de opwinding in internationale beleggerskringen over de mogelijkheden die NAFTA leek te bieden voor uitbreiding van de handel met de grootste economie in de wereld, aan de goede kans op toekenning van een 'investment grade' status aan de buitenlandse schuld door credit rating agencies en aan de politieke en economische stabiliteit kwam begin dit jaar evenwel een abrupt einde. De gewapende opstand van Indiaanse boeren die in januari uitbrak in de arme zuidelijke deelstaat Chiapas, markeerde het einde van een periode van politieke stabiliteit. Door de moordaanslag in maart op Luis Donaldo Colosio, de kandidaat van de regerende Partido Revolucionario Institucional (PRI) voor de presidentsverkiezingen van augustus jl., nam de politieke instabiliteit verder toe. Deze gebeurtenissen en de daaruit voortvloeiende druk op de munt lieten duidelijk zien hoe afhankelijk

Mexico is van vluchtige kapitaalstromen om de enorme tekorten op de lopende rekening te dekken. Politieke onzekerheid kan dan al gauw leiden tot zichzelf versterkende paniecreacties en een omkeer van de kapitaalbeweging. De

regering heeft echter krachtadig gereageerd op de toegenomen onzekerheid door de rente te verhogen en de peso te steunen. Hierdoor, alsmede door de officiële onafhankelijkheid van de centrale bank sinds april jl., kon het vertrouwen snel worden hersteld. Aan de sterke waardevermindering van de peso in de eerste maanden van dit jaar kwam eind april een einde (zie figuur 3).

De onlangs gekozen president Ernesto Zedillo van de PRI zal naar verwachting het economische beleid van zijn voorganger voortzetten, wellicht met meer nadruk op sociaal beleid. De consensus bij zowel regering als oppositie ter linkerzijde (de PRD), en ter rechterzijde (de PAN) over het te voeren beleid is daarbij overigens groot.

Gunstige vooruitzichten

Na een jaar van trage groei zijn de vooruitzichten voor de komende periode dan ook bemoedigend. Het strakke monetaire beleid waaraan de regering vasthoudt om de inflatie onder controle te krijgen en de stabiliteit van de peso te ondersteunen zal op korte termijn nog een remmende factor vormen. Naar verwachting zal het bbp dit jaar met 2% toenemen (1993: 0,4%) maar tot het einde van deze eeuw met gemiddeld 4 à 5%. De inflatie, die sinds mei 1993 steeds beneden de 10% is gebleven en in juni 1994 zelfs was gedaald tot 6,9% (zie figuur 4), zal onder invloed van het licht laten vieren van de fiscale teugels in een verkiezingsjaar en de aantrekkende groei nog slechts een beperkte daling te zien geven.

Tekort lopende rekening blijft hoog

De uitvoer en investeringen blijven de komende jaren de drijvende krachten achter de economische groei. Maar nu de koopkracht van de bevolking geleidelijk weer toeneemt wordt de particuliere consumptie belangrijker. Daarnaast zal Mexico weten te profiteren van de voordelen die NAFTA biedt en zal ook de handel met Latijns-Amerika via talloze bilaterale handelsafspraken de komende

tijd een snelle groei te zien geven. In het eerste kwartaal van 1994 nam de uitvoer naar de Verenigde Staten reeds toe met 22,0%, terwijl de invoer uit de Verenigde Staten met 15,7% steeg. Hierdoor is het handelstekort met de Verenigde Staten gehalveerd tot \$ 560 miljoen. De invoer uit en uitvoer naar de Verenigde Staten vertegenwoordigt ruim 70% van de buitenlandse handel van Mexico. Bij de huidige gunstige economische vooruitzichten voor de Verenigde Staten en Europa ligt een verdere groei van de uitvoer in de lijn der verwachtingen. Het tekort op de lopende rekening zal evenwel vooralsnog aanzienlijk blijven. Het tekort op de lopende rekening en het nog altijd aanzienlijke aandeel van de olie-sector in de economie maakt dat Mexico, ondanks sterk verbeterde vooruitzichten, nog altijd gevoelig blijft voor externe schokken. De nieuwe regering zal daarbij prioriteit moeten geven aan het verhogen van de welvaart van die delen van de bevolking die tot op heden de vruchten van de hervormingen nog nauwelijks hebben kunnen smaken. Hogere economische groei en betere vooruitzichten voor de olieprijs moeten dit mogelijk maken zonder dat de overheidsfinanciën uit de hand lopen.

Marijke Zewuster

De auteur is werkzaam bij het economisch bureau van ABN AMRO te Amsterdam.

